

Tütengil, Türk toplumbilimi için gerçek bir kayıptır. Bugüne dek sürdürdüğü çalışmalarını ne denli özgün ve yararlı olmuşsa, bugünden sonraki çalışmaları da o denli hatta daha da özgün ve yararlı olacaktır.

Toplumsal bilimlerde genç dahil olamaz insanlar. Çünkü toplumsal bilimler, büyük bir birikim ister. Yüzyılların bilgi birikimi özümlemekten yapılacak işler ancak «Amerika'yı yeniden keşfetmek için boşa harcanan çabalar» gibi olur. Özgün yaratı, toplumsal bilimlerde, bu yüzden ancak belli bir yaşta sonra olanaklı olur. Çünkü insan, kendi biyolojik ve fizyolojik sınırlılıkları ile belli miktarda bilgilyi ancak belli zaman kesitinde öğrenebilir.

En Verimli Çağında

İşte Cavit Orhan Tütengil, kendinden önce insanlığın ve Türk ulusunun bilgi birikimini en iyi özümlemiş olan toplumbilimcilerden biriydi. Gerek uğraş alanları, gerek yaşı, bugüne dek verdiği yapıtları bile aşacak ölçüde yeni çalışmaların üretimine hazırlanmasına olanak sağlıyordu. Nitekim, gerçekten de Tütengil, yeni hazırlıkların içindeydi. Atatürk'ün halkçılık ilkesi üzerine yeni bir kitap yazıyordu. Katillerin sıktıkları kurşunlar, yalnız büyük bir Atatürkçü-yü hedef aldıkları için değil, Atatürk hakkındaki bir incelemeyi yarım bıraktıkları için de Tütengil'in kişiliğinde Atatürk'e de yönelmiş kurşunlardı.

Tütengil'in toplumsal bilimler alanında yazıp çizdikleri ve özellikle derinliğine araştırma yaptığı konular çok kabaca dört odak noktası etrafında toplanabilir. Tütengil, öyle konuları seçmiştir ki, bu alanlar gerçekten Türk toplumsal bilimlerinin gelişmesi bakımından büyük katkıları bellirler.

Birinci olarak, Tütengil'in toplumsal bilimlerin yöntemi konusunda odaklaştığını görüyoruz. Bilindiği gibi, yöntem sorunu, her bilim dalının en önemli niteliklerinden birini bellirler. İşte Tütengil, toplumsal bilimlere geliştirmeye yö-

olaylar ve görüşler

Cavit O. Tütengil Üzerine

Emre KONGAR

nelik yöntem çalışmaları bakımından önemli katkılar yapmıştır Türk bilimine.

Tütengil'in ikinci olarak çalışmaları yoğunlaştığı konu az gelişmişlik algusuydu. Her çalıştığı konuda olduğu gibi, bu konuda da yayınlamış olduğu kitap, gerçekten az gelişmişlik algusuna ışık tutucu nitelikteydi. Ulusal değerlerinin bilincinde olan Tütengil, ülkesine karşı borcunu, toplumunun en önemli sorunu olan az gelişmişliğe eğilerek ödemeye çalışıyordu. Hiç kuşkusuz böyle bir çabanın ardında yatan inanca az gelişmişliği, gelişmiş ülkelerin bilim adamlarının değil, kendi ülkemizin bilim adamlarının daha iyi irdeleyebileceği idi.

Tütengil ve Tarih Bilinci

Tütengil, ülkesinin görkemli tarihinin bilincindeydi. Toplumbilimsel incelemelerini hep bu tarihin üzerine inşa etmeye çalışırdı. Toplumsal, tarihsel ve kültürel köklerimizle araştırarak, bu hazineden yararlanma yoluyla geleceği biçimlendirebileceğimize inanırdı.

Gerek Ziya Gökalp gerekse tarihteki öteki Türk düşünürleri, Cavit Orhan Tütengil'in üçüncü önemli etkinlik ve araştırma alanını oluşturur. Türk toplumsal bilimlerinin belli bir birikim üzerine kurulabileceğinin bilinci ile, geriye dönük belgesel araştırma yapıyordu Tütengil Hoca. Ziya Gökalp onun sürekli incelediği ve

çok önemle üzerinde durduğu, hatta hayranlık beslediği bir düşünürdü. Prens Sabahattin ve Prens Lütfullah da onun için, aynı dönemli aydınlatıcı düşünürler olarak, incelenmeye değer tarihsel kişilerdi. Tütengil, bu nitelikleriyle, günümüzün kuşaklarına görkemli tarihimizi tanıtmaya çalışan bir toplumbilimcinin işlevlerine sahipti.

Atatürkçü Tütengil

Üzerinde önemle durduğu belki de en çok önem verdiği alan Atatürk ve Atatürk devrimleri, onun dördüncü bir etkinlik alanı olarak önmüze çıkıyor. Tütengil yürekte bir Atatürk aşığıydı. Bu sevgisini bir toplumbilimcinin soğukkanlı tavrıyla bütünleştirerek, en yaratıcı niteliklerini bu alanda göstermişti.

Tütengil'e göre, devrimleri yalnızca Atatürk'e mal etmek, hem Atatürk'ün kendisine hem de Türk ulusuna haksızlık etmek demektir. Çünkü bizzat Atatürk, bütün başardıklarını Ulusuna dayanarak başardığını söylemişti. Üstelik, Mustafa Kemal Atatürk'ü de bu Ulus yetiştirmemiş miydi? Ayrıca Cumhuriyet Türkiyesi'nin kuruluşunun ardında yatan büyük toplumsal devrimi tek kişiye mal etmek, toplumbilimin ilkelerine de aykırı olurdu. Hepsinden önemlisi, Tütengil'in Ulusçuluğu, insanlık tarihine büyük bir katkı olan Atatürk eylemini, ken-

7641599
nın Ulusunun ismiyle simgelemeye yöneltmişti onu.

Tütengil tam bir bilim adamıydı. Gösteriş sevmeydi. Nadiren yükselttiği sesi adeta uygun gözükleri arayarak sakin ve ağır konuşması gösteriş sevmeyen kişiliğinin görünüşünü bü-tünlerdi.

Ciddi adamdı Tütengil. Özel yaşamında da ciddiymiş, resmi yaşamında da. Zaman bilinci çok yüksekti. Bütün üretime dönük düşünür ve bilim adamları gibi, zamanın değerini çok iyi biliyordu. Çünkü onun için zaman, kafasındakileri, araştırmalarının sonuçlarını toplumuna aktarmak için kullandığı çok kıt bir kaynaktı. Randevularına hiç gecikmez, gecikenleri de beklemezdi. Zaman bilinci bakımından az gelişmiş bir toplumun çok gelişmiş bir simgesiydi sanki.

Ölümünün Anlamı

Tütengil'in ölümü, daha doğrusu katiller tarafından haince öldürülmesi aslında onun değerini vurgulamaktadır. Cavit Orhan Tütengil o denli sağlam etkili doğru ve haklı bir bilim adamıydı ki, katiller onun varlığına tahammül edemediler. O denli başarılı bir toplumbilimciydi ki, kararlık güçler onun sağlığı aydınlıktan rahatsız oldular.

Onu vuran silahları kullananlar, aslında kendi idam fermanlarını imzalıyorlar: Hiç bir toplum Tütengil gibi evlatları olmadan varlığını sürdüremez. Bir toplumu toplum yapan en önemli öğelerden biri onun toplum bilincidir. Bu bilincin ise ancak Tütengil gibi toplumbilimciler tarafından geliştirilip güçlendirilir. Bu açıdan onun katilleri aslında Tütengil'in kişiliğinde toplumumuzu, tarihimize ulusumuzu, saldırmış bulunuyorlar. Emelleri ise açık: Daha geniş halk katılımına dayalı toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmeleri durdurmak, Tütengil ve onun gibilerin özlemlediği aydınlık Türkiye'nin oluşmasını engellemek.

Katiller yanılıyorlar: Aydınlık Türkiye mutlaka kurulacak. O Türkiye'de aynen bugün olduğu gibi, ölü ya da diri Tütengil'in ve onun gibilerin yeri olacak.

